

การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากส้มโอ ของกลุ่มเกษตรกรตำบลพักกัน อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

อ.กิตติวัลย์ ทองอร่าม (หัวหน้าโครงการ)

สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ

อ.เพ็ญศิริ คชสิทธิ์

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อ.ศักดิ์ชัย อินจ, อ.ศุภขวัญ งามยิ่ง

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความเป็นมา

ส้มโอทับทิม หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าส้มโอทับทิมสยาม เป็นผลไม้ตระกูลส้มที่รู้จักกันมาช้านาน และส้มโอยังนับว่าเป็นหนึ่งในผลไม้เศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่นิยมปลูกกันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากเป็นผลไม้ที่อุดมไปด้วยประโยชน์อย่างส้มโอทับทิมสยามนี้ผู้คนรู้จักคุ้นเคยเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว ด้วยสรรพคุณทางยาและมีวิตามินซีสูง อีกทั้งผู้คนยังนิยมรับประทานเพื่อควบคุมน้ำหนักอีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นที่ยอดนิยมของผู้ได้ลิ้มรส ส้มโอทับทิมสยามจะมีลักษณะเด่น ที่สังเกตได้ชัด คือ สีของส้มโอจะมีแดงเหมือนทับทิม สีผิว เกร็ดส้มใหญ่ น้ำฉ่ำ และจะมีรสชาติที่หวานไม่เหมือนกับส้มโอสายพันธุ์อื่น ๆ และในส่วนของเปลือกยังสามารถใช้ประโยชน์ได้อีกมากมาย เช่น ใช้เปลือกสุ่มไฟให้มีกลิ่นหอมเพื่อไล่แมลง และยังสามารถนำเปลือกส้มโอมาแปรรูป เป็นเปลือกส้มโอเชื่อม และส้มโออบแห้งเพื่อรับประทานแก้อาการวิงเวียน และมีการใช้เปลือกส้มโอนำไปตากแห้งแล้วเอามาต้มแก้โรคปอดอักเสบให้เด็ก (ศิริธร บัวคง, 2559)

เกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เนื่องจากการปลูกส้มโอทั้งหมด 197 ไร่ มากเป็นลำดับที่ 6 ของไม้ผลทั้งหมด และพบว่ามีการปลูกส้มโอในตำบลพิกัน อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 70 ไร่ ส้มโอเป็นผลไม้ที่ให้ผลผลิตค่อนข้างมาก ผลผลิตเฉลี่ยทั้งปี ปริมาณเฉลี่ย 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ และออกผลผลิตตลอดทั้งปี

จากปัญหาผลผลิตส้มโอหลงฤดูคุณภาพต่ำมีจำนวนมากถึงหนึ่งในสาม ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด และจำหน่ายได้ในราคาต่ำ และเปลือกของส้มโอที่ถูกทิ้งเน่าเปื่อย สร้างมลภาวะเป็นพิษให้กับสิ่งแวดล้อมทางคณะผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าเนื้อส้มโอทับทิมสยามและเปลือกของส้มโอให้กับเกษตรกร ได้แก่ ส้มโอแก้ว (ส้มโอกัมมี่) ไอศกรีมส้มโอ แยมพุดส้มโอ พร้อมทั้งพัฒนาบรรจุภัณฑ์ซึ่งมีส่วนสำคัญในการปกป้องสินค้า รักษาคุณภาพ เหมาะสมกับการขนส่ง และเป็นสื่อโฆษณาอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอทับทิมสยามตำบลพิกัน อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปส้มโอทับทิมสยามจังหวัดสิงห์บุรี

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินโครงการ

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอทับทิมสยาม ตำบลพิกัน อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 15 คน

ระยะเวลาดำเนินโครงการ

ธันวาคม 2566 – กรกฎาคม 2567

วิธีดำเนินโครงการ

ขั้นตอนที่ 1: การศึกษาสืบค้นข้อมูลจริงและถูกต้องเพื่อจัดการความรู้

1. ประชุมชี้แจงทุกภาคส่วนวางแผนการดำเนินการวิจัยกำหนดประเด็นที่ต้องศึกษาสืบค้นและปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาและปรับแผนดำเนินงาน

2. ทบทวนวรรณกรรมทฤษฎีและองค์ความที่สำคัญสำหรับดำเนินงานวิจัย
  3. กำหนดกลุ่มประชากรโดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและผู้เกี่ยวข้องแบบเฉพาะเจาะจง
  4. เก็บรวบรวมข้อมูลทักษะความเชี่ยวชาญ
  5. เก็บวิจัยเชิงคุณภาพจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview guideline) โดยมีสาระสำคัญของข้อมูล เช่น ข้อมูลการเก็บข้อมูลการแปรรูป ข้อมูลการผลิตสินค้า ข้อมูลการพัฒนาผลิตภัณฑ์
  6. สรุปผลการศึกษาปัจจัยสำคัญและแสดงผลการศึกษาชี้แจงทุกภาคส่วนเพื่อนำข้อมูลจริงและถูกต้องเชิงคุณภาพวิเคราะห์เป็นองค์ความรู้
- ขั้นตอนที่ 2:** การวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดย Value Chain
- ขั้นตอนที่ 3:** การเพิ่มมูลค่า โดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์และออกแบบบรรจุภัณฑ์ และเทคโนโลยีการตากแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบถูกหลักอนามัย
- ขั้นตอนที่ 4:** ถ่ายทอดองค์ความรู้การแปรรูปส้มโอ และการตลาดออนไลน์ โดยจัดโครงการการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- ขั้นตอนที่ 5:** การติดตาม/ประเมินผลความพึงพอใจ การนำไปใช้ประโยชน์ ผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มมูลค่า
- ขั้นตอนที่ 6:** สรุปผลการวิจัย การนำเสนอผลงานวิจัย และการเสนอแนะ

การบูรณาการกับการเรียนการสอน

บูรณาการกับรายวิชาการออกแบบสื่อประสมเพื่อการโฆษณา และวิชาจัดการโลจิสติกส์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยมีนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ร่วมดำเนินโครงการ จำนวน 7 คน ทำหน้าที่ช่วยบันทึกและเก็บข้อมูลข้อมูล ประสานงานกับชุมชน รับลงทะเบียนและเตรียมอุปกรณ์สถานที่ เป็นผู้ช่วยวิทยากร และสถานการณ์ส่วนหน้า

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

กิจกรรมที่ 1 อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ส้มโอของกลุ่มเกษตรกรตำบลพักทัน อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ เมื่อวันที่ 22-23 พฤษภาคม 2567 เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การแปรรูปส้มโอ เป็นกัมมี่ส้มโอ และไอศกรีมส้มโอ และอภิปรายสัมมนาเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

พัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปส้มโอที่บิทมสยามจังหวัดสิงห์บุรี โดยดำเนินการพัฒนาตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์แปรรูปส้มโอที่บิทมสยาม

กิจกรรมที่ 2 อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ส้มโอของกลุ่มเกษตรกรตำบลพักทัน อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2567 เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การแปรรูปส้มโอ เป็นแยมพุดส้มโอ และการออกแบบฉลาก และอภิปรายสัมมนาเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลผลิต (Output)

ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์ (Prototype) ระดับภาคสนาม

ผลลัพธ์ (Outcome)

เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ ได้รับความรู้ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากส้มโอ เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ แก้มส้มโอ แยมพุดส้มโอ และไอศกรีมส้มโอ การนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

ผลกระทบจากโครงการ (Impact)

1. ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านไม้ดัดให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ประชาชนในชุมชนนำทักษะไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อแปรรูปรายได้เป็นอาชีพเสริมในครัวเรือน
2. กลุ่มเกษตรกรร่วมมือกันทำธุรกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนบ้านไม้ดัดมีความสมัครสมานสามัคคีในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้สู่ครัวเรือน
3. องค์ความรู้ในการเพิ่มมูลค่าธุรกิจส้มโอ ความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากส้มโอ ได้เผยแพร่ความรู้สู่จังหวัด และชุมชน
4. ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยต่อสิ่งมีชีวิต และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยได้รับการรับรองจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การนำไปใช้ประโยชน์และสร้างรายได้

1. กลุ่มเกษตรกรในชุมชนท้องถิ่น มีการพัฒนาทักษะ ความรู้ สร้างโอกาสและต่อยอดผลิตภัณฑ์จากส้มโอ
2. สอดรับกับนโยบายของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพักทัน สามารถนำไปต่อยอดโครงการในอนาคต
3. เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ สามารถสร้างรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากการออกบูธ เวทีประชาสัมพันธ์โดยจังหวัดสิงห์บุรีซึ่งจัดให้แก่กลุ่มเกษตรกรโดยรวม และการจำหน่ายบนช่องทางออนไลน์ มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากส้มโอ
 ทั้บทีมสยาม ตำบลพักทัน ได้
 รั้บรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1
 การประกวดผลิตภัณฑ์ชุมชน
 ดาวเด่น ประจำปี 2567

